

Barometer Digitale Inclusie 2020

Methodologie

Data

- **Kwantitatieve gegevens:**

- Voornamelijk: gebaseerd op de **federale enquête 2019** naar het gebruik van informatie- en communicatie-technologieën (ICT) bij huishoudens en individuen van **16 tot 74 jaar**. (Statbel – Eurostat).
- De *Barometer* gaat ook dieper in op cijfergegevens uit **andere enquêtes** op federaal en gewestelijk niveau als die een bepaald fenomeen bijkomend toelichten.

- **Kwalitatieve gegevens:**

15 face-to face gesprekken met mensen van wie we weten dat ze het risico lopen op digitale uitsluiting. Het ging om: (1) laaggeletterde mensen, (2) werkzoekenden (jong en minder jong) met een afstand tot de arbeidsmarkt, (3) 65+ers en mensen met een beperking.

Methodologie

Doelstelling

- Het fenomeen digitale uitsluiting, in haar verschillende dimensies, in kaart brengen, objectiveren en begrijpen. We bekijken 3 verschillende dimensies:
 - **ongelijke toegang tot digitale technologieën**
 - **ongelijk gebruik van digitale technologieën**
 - **ongelijk gebruik van dienstverlening**'.
- Monitoren hoe dit fenomeen evolueert, in de hoop de digitale kloof te zien verkleinen.

Barometer Digitale Inclusie

1. ONGELIJKE TOEGANG TOT DIGITALE TECHNOLOGIEËN OF *‘DE DIGITALE KLOOF VAN DE EERSTE GRAAD’*

- de toegang tot een internetverbinding
 - bezit van technologische uitrusting
 - de kwaliteit van die uitrusting en van de internettoegang
-

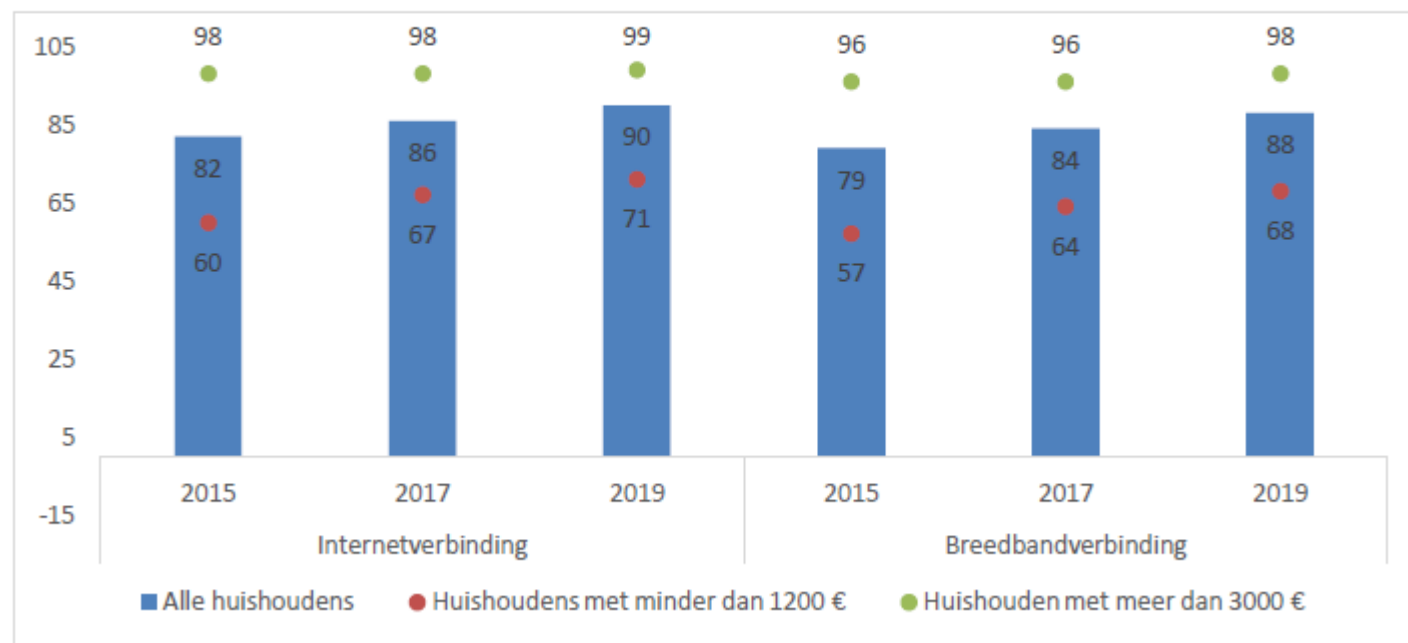
ONGELIJKE TOEGANG TOT DIGITALE TECHNOLOGIEËN

Toegang tot internet

- In 2019 beschikte **90%** van de Belgische huishoudens thuis over een internetverbinding.
- De jongste vijf jaar is het percentage van degenen die thuis toegang hebben tot het internet voortdurend toegenomen.

- ⇒ **650.000 huishoudens** (10%) hebben in België thuis geen internettoegang
- ⇒ **Vlaanderen** scoort beter dan de andere gewesten
- ⇒ Er bestaan hardnekkige vormen van **ongelijkheid** blijven tussen de diverse categorieën van huishoudens.
- ⇒ **België** scoort slechter dan buurlanden en het Europese gemiddelde

Grafiek 1: evolutie van de percentages internetverbinding thuis, gemiddeld en volgens het inkomensniveau, in België (in % van de huishoudens)

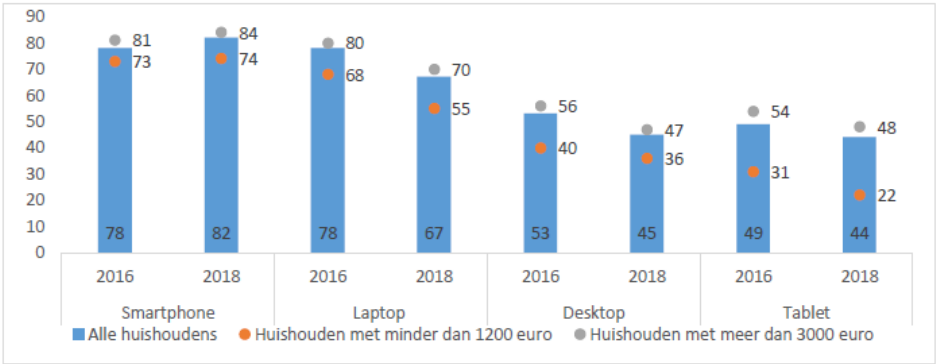
ONGELIJKE TOEGANG TOT DIGITALE TECHNOLOGIEËN

De manier waarop men toegang heeft tot het net

- Smartphone = **dé drager**, onafhankelijk van hun inkomen, opleidingsniveau of leeftijd.
- **Hoe lager het inkomen en hoe lager het opleidingsniveau, hoe meer de smartphone de enige drager is waarmee men z'n internetverbinding tot stand brengt.**
- Deze kloof evolueert **negatief**

⇒ Het type drager heeft echter een belangrijke invloed op zowel de gebruiksmogelijkheden en -vormen als op de ontwikkeling van digitale competenties.

Grafiek 4: evolutie van de dragers voor internetverbindingen, gemiddeld en volgens het inkomensniveau, in België (in % van de regelmatige gebruikers)¹³

Legende: maandelijks netto-inkomen in euro van alle leden van het huishouden samen. De huishoudens die leven van minder dan 1200 euro per maand behoren tot het eerste inkomenskwartiel. De huishoudens die leven van meer dan 3000 euro per maand behoren tot het vierde inkomenskwartiel.
Bron: Eurostat, 2016 en 2018; berekeningen door CIRTES

Tabel 2: percentage van de individuen die alleen maar over een smartphone beschikken voor hun internetverbinding, in België in 2018 (% van de individuen)

Opleidingsniveau	Laag	Gemiddeld	Hoog	
Individuen 16-74 jaar	10	7	2	
Individuen 16-24 jaar	12	4	2	
Individuen 25-54 jaar	16	10	3	
Individuen 55-74 jaar	5	3	2	
Gezinsinkomen*	Minder dan 1200 euro	Tussen 1200 en 1900 euro	Tussen 1900 en 3000 euro	Meer dan 3000 euro
	12	9	6	4

ONGELIJKE TOEGANG TOT DIGITALE TECHNOLOGIEËN

Kwaliteit

- Ook de kwaliteit en de tijd (onbeperkt ⇔ beperkt) van internettoegang is belangrijk
- Kwalitatieve internettoegang heeft een impact op
 - Het gebruik (doelgericht ⇔ exploratief)
 - Vaardigheden (operationeel, communicatief, enz)

Ja, dan moet ik na schooltijd nog met de kinderen naar de bibliotheek of naar vrienden om hun huiswerk te maken, of om dingen van school af te printen. Dat vraagt veel tijd, ik zou liefst van al thuis een goede pc met internet hebben, maar dat kan ik mij niet permitteren. (Annick, 27, alleenstaande moeder van twee)

Barometer Digitale Inclusie

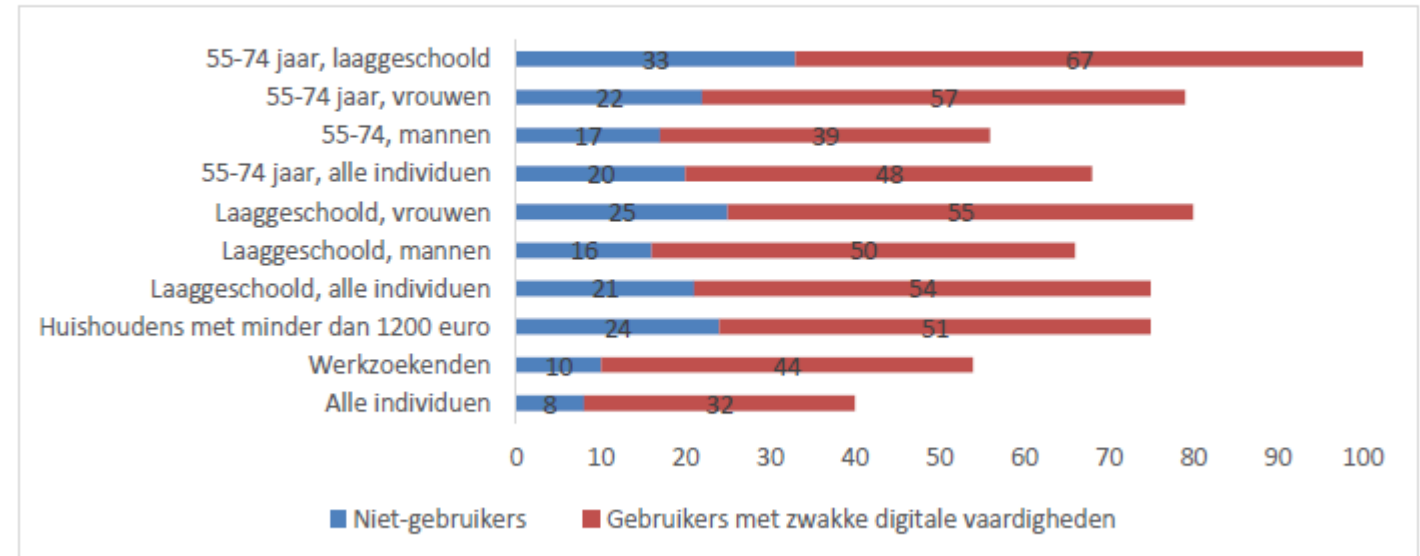
2. ONGELIJKHEID INZAKE DIGITALE VAARDIGHEDEN OF *‘DE DIGITALE KLOOF VAN DE TWEEDE GRAAD’*

ONGELIJKHEID INZAKE DIGITALE VAARDIGHEDEN

40 % kwetsbaar

- Globaal genomen is **40% van de Belgische bevolking kwetsbaar** wat het gebruik van digitale technologieën aangaat: 8% niet-gebruikers en 32% gebruikers met slechts zwakke vaardigheden.
- Deze vorm van kwetsbaarheid treft vooral **vrouwen, ouderen, laaggeschoolden en werkzoekenden, gezinnen met lage inkomens.**

Grafiek 10: percentages digitale kwetsbaarheid bij de doelgroepen van wie men aanneemt dat ze 'het risico lopen op digitale uitsluiting', in België in 2019 (in %)

ONGELIJKHEID INZAKE DIGITALE VAARDIGHEDEN

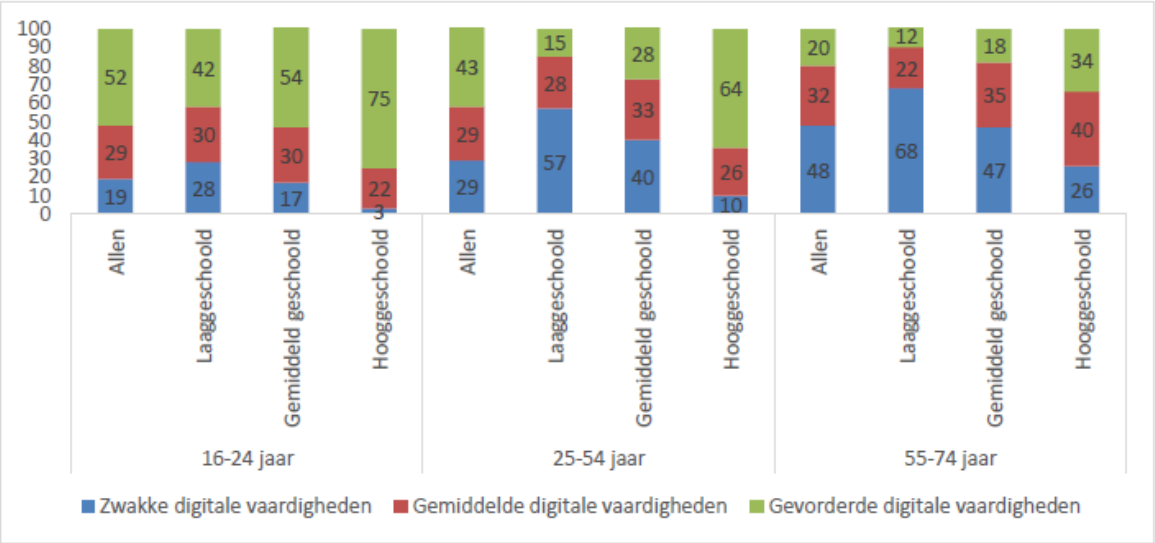
Enkele interessante weetjes ...

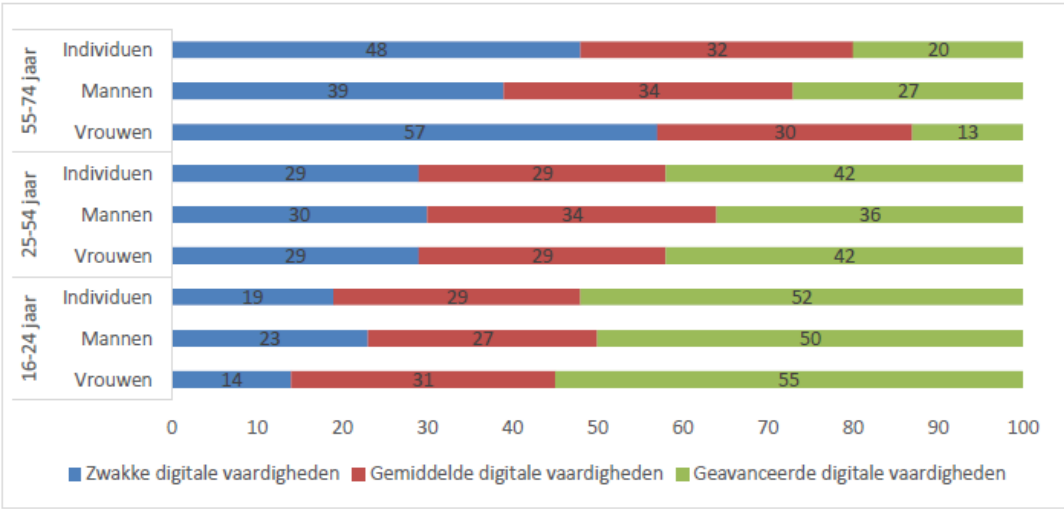
⇒ Of je nu jong bent of al iets ouder, het niveau van de digitale vaardigheden wordt vooral beïnvloed door je opleidingsniveau.

⇒ Het is een interessante vaststelling dat de kloof tussen mannen en vrouwen uiteenloopt volgens leeftijd

Grafiek 13: niveau van de digitale vaardigheden volgens leeftijd en opleidingsniveau in België in 2019 (in % van de gebruikers)

Grafiek 14: niveau van de algemene digitale vaardigheden volgens leeftijd en geslacht in België in 2019 (in % van de regelmatige gebruikers)

Bron: Eurostat 2019, berekeningen door CIRTES

ONGELIJKHEID INZAKE DIGITALE VAARDIGHEDEN

Levenslag leren

- Kenmerkend voor digitale vaardigheden is dat ze **voortdurend moeten worden bijgesteld**.
- De **snelle en permanente digitale innovaties** verplichten iedereen om zijn vaardigheden continu op peil te houden. Wie dat niet doet, raakt achterop.

Ik voel me maar heel klein als ik voor de computer ga zitten. Ik heb het gevoel dat ik terug naar school ga, en dat haatte ik! (...) Vorig jaar heb ik een cursus informatica gevolgd, die zeggezegd voor beginners was. Maar het ging te snel, ze waren me meteen kwijt. Ik voelde me hulpeloos! (Juan, 62, alleenstaand)

Twee jaar geleden volgde ik bij de FOREM een opleiding in Word om een cv te kunnen maken. (...) In januari van dit jaar heb ik mijn opfrissingsopleiding hernomen en heb ik beslist een nieuwe computer te kopen om voor mezelf alle mogelijke slaagkansen te creëren. Het punt is dat ik niet langer in m'n eentje mijn weg vond in de nieuwste versie van het programma. Ik was ontmoedigd. Maar met de steun van de lesgeefster heb ik het geleidelijk aan toch opnieuw geleerd (Magali, 32, werkzoekend, volgt een bijscholingsopleiding bij een Organisme d'Insertion Socio-Professionnelle [OISP])

Barometer Digitale Inclusie

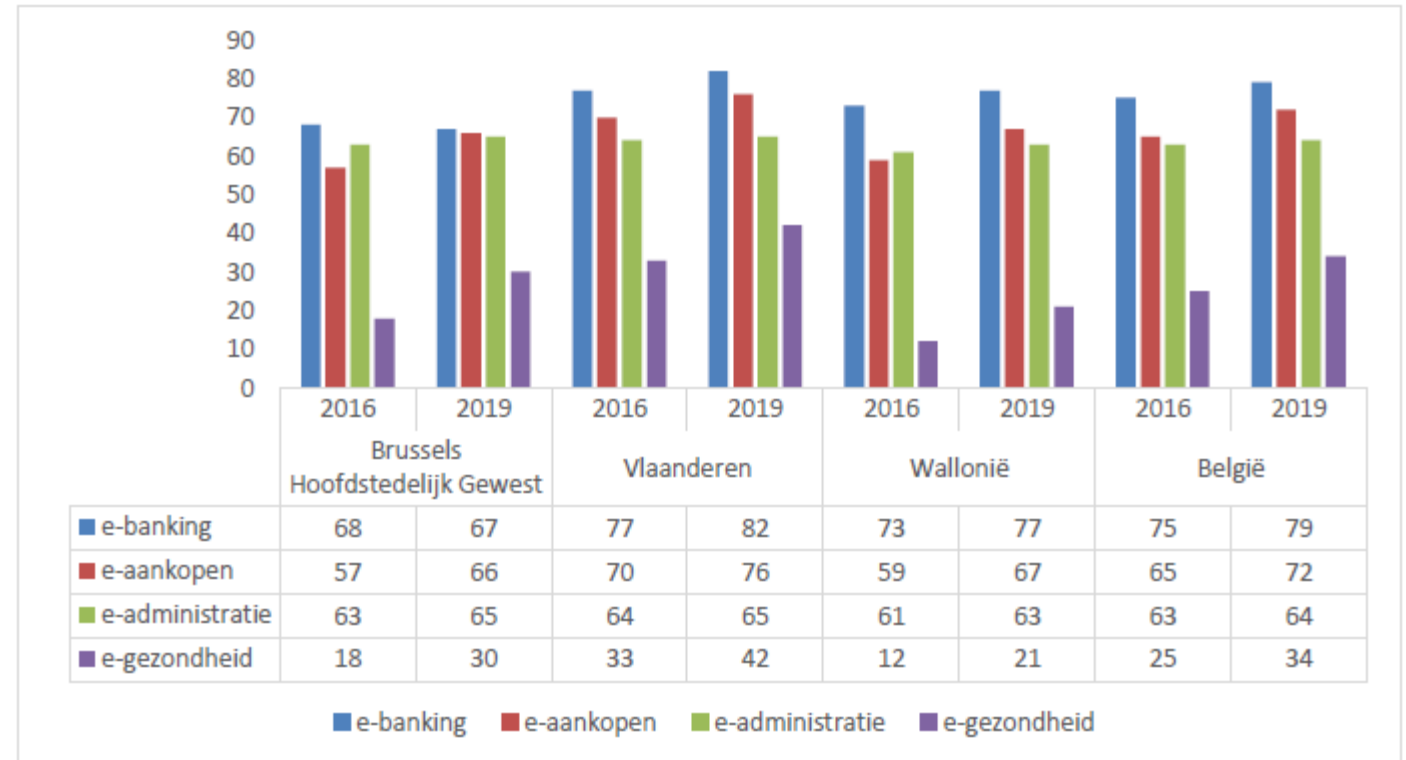
3. ONGELIJKHEID BIJ HET GEBRUIK VAN ESSENTIËLE DIENSTEN OF 'DE DIGITALE KLOOF VAN DE DERDE GRAAD'

ONGELIJKHEID BIJ HET GEBRUIK VAN ESSENTIËLE DIENSTEN

Essentiële diensten – vaak gebruikt

- 9/10 Belgen gebruiken regelmatig het internet. 85% dagelijks.
- We focussen enkel op het gebruik van diensten die men beschouwt als **essentieel** omdat een niet- of zwak gebruik ervan kan leiden tot vormen van discriminatie wat betreft de toegang tot sociale rechten (**e-administratie en e-banking**), gezondheidszorg (**e-gezondheid**) en commerciële opportuniteiten die te maken hebben met het gebruik van goederen en diensten (**e-commerce**)

Grafiek 15: evolutie in het type van internetgebruik volgens de gewesten en in België (in % van de gebruikers)

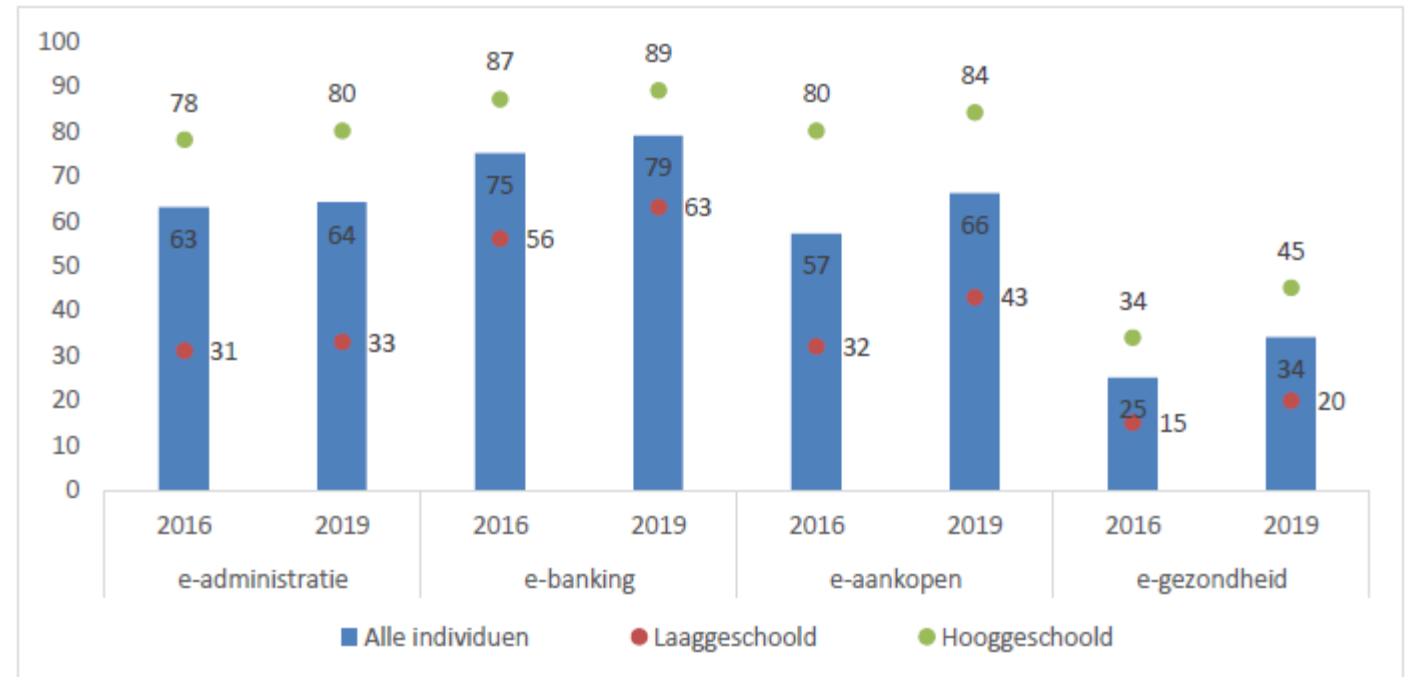
Legende: de cijfers over het gebruik van e-banking en e-gezondheidsdiensten worden uitgedrukt in % van de personen die in de drie maanden vóór de enquête het internet hebben gebruikt. De cijfers over e-aankopen en e-administratie daarentegen worden uitgedrukt in % van de personen die in het jaar vóór de enquête het internet hebben gebruikt.
Bron: Eurostat en Statbel, 2016 en 2019, berekeningen door CIRTES

ONGELIJKHEID BIJ HET GEBRUIK VAN ESSENTIËLE DIENSTEN

Grote ongelijkheid in gebruik essentiële diensten

- De groepen die sociaal-economisch en cultureel meer zijn achtergesteld maken **minder online gebruik van essentiële diensten** dan de groepen uit meer bevoordeelde milieus.
- Respectievelijk:
 - 51% en 57% van deden nog nooit een onlineaankoop.
 - 37% van hen hebben nog nooit e-banking gebruikt
 - 55% en 67% heeft nog nooit gebruik gemaakt van e-administratie.

Grafiek 16: evolutie in het soort internetgebruik volgens opleidingsniveau, in België (in % van de gebruikers)

Legende: de cijfers over het gebruik van onlinebank- en gezondheidsdiensten worden uitgedrukt in % van de personen die in de drie maanden vóór de enquête het internet hebben gebruikt. De cijfers over e-aankopen en e-administratie daarentegen worden uitgedrukt in % van de personen die in het jaar vóór de enquête het internet hebben gebruikt.
Bron: Eurostat en Statbel, 2016 en 2019, berekeningen door CIRTES

Barometer Digitale Inclusie

Conclusie

Deze cijfergegevens lijken aan te tonen dat de voordelen van de toenemende digitalisering van onze samenleving vooral ten goede komen van de groepen die sociaal, cultureel en economisch bevoordeeld zijn.

Hierdoor wordt de kloof tussen de sociale groepen in onze samenleving dieper.

Barometer Digitale Inclusie

Barometer + zoom
Vrij beschikbaar op

www.kbs-frb.be

